

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้

จุดมุ่งหมายในการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร มีทรรศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีทรรศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ปีการศึกษา 2544 เป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 365 คน ครูวิชาการจำนวน 365 คน และผู้นำชุมชนจำนวน 365 คน รวม 1,095 คน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสัดส่วนของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วสุ่มแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 183 คน ครูวิชาการจำนวน 183 คน และผู้นำชุมชนจำนวน 183 คน รวม 549 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยตำแหน่งและขนาดโรงเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)
 - ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถและด้านบทบาทหน้าที่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักการประเมินเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นผู้รวบรวมแบบสอบถามไว้ที่สำนักงาน ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไปมีจำนวน 549 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาเป็นจำนวน 543 ฉบับ สมบูรณ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 98.92

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน 183 คน ครูวิชาการ 183 คน และผู้นำชุมชน 183 คน รวมทั้งสิ้น 549 คน จำนวนข้อมูลที่เก็บได้ เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 78 คน คิดเป็นร้อยละ 98.76 โรงเรียนขนาดกลาง 69 คน คิดเป็นร้อยละ 98.57 โรงเรียนขนาดใหญ่ 34 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รวม 181 คน ครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก 78 คน คิดเป็นร้อยละ 98.76 โรงเรียนขนาดกลาง 69 คน คิดเป็นร้อยละ 98.57 โรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้นำชุมชนในพื้นที่ตั้งโรงเรียนขนาดเล็ก 78 คน คิดเป็นร้อยละ 98.76 ในพื้นที่ตั้งโรงเรียนขนาดกลาง 69 คน คิดเป็นร้อยละ 98.57 และในพื้นที่ตั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ 34 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รวมกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลได้ทั้งสิ้น 543 คน คิดเป็นร้อยละ 98.92

ตอนที่ 2 ทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน มีทรรศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถและด้านบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะด้านอื่นคือ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ เมื่อพิจารณาในแต่ละคุณลักษณะพบว่า คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่นและอยู่ในระดับมากที่สุดมี 3 คุณลักษณะคือ เป็นบุคคลที่มีเหตุผล เป็นบุคคลที่มีความเสียสละและเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

2. ทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ด้านความเป็นผู้นำ

ผู้บริหารโรงเรียนมีทรรศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเป็นผู้นำ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่นและอยู่ในระดับมากที่สุด 3 คุณลักษณะ คือ เป็นบุคคลที่มีเหตุผล เป็นบุคคลที่มีความเสียสละและเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

ครูวิชาการมีทรรศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการโรงเรียน ด้านความเป็นผู้นำ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่นและอยู่ในระดับมากที่สุด 3 คุณลักษณะเช่นกันคือ เป็นบุคคลที่มีเหตุผล เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบและเป็นบุคคลที่มีความเสียสละ

ผู้นำชุมชน มีทรรรถนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเป็นผู้นำ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่นและอยู่ในระดับมากที่สุด 3 คุณลักษณะเช่นกันคือ เป็นบุคคลที่มีเหตุผล เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบและเป็นบุคคลที่มีความเสียสละ

2.2 ด้านความรู้ความสามารถ

ผู้บริหารโรงเรียน มีทรรรถนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาด้านความรู้ความสามารถ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่นอยู่ในระดับมากที่สุด 1 คุณลักษณะ คือเป็นผู้มีความสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดได้ รองลงมาได้แก่ เป็นผู้ที่มีอิสระทางความคิดในการแสดงความคิดเห็นและกล้าตัดสินใจ

ครูวิชาการมีทรรรถนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านความรู้ความสามารถ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่น คือ เป็นผู้มีความสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดได้ รองลงมาได้แก่เป็นผู้มีความสามารถประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งในภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนได้ดี

ผู้นำชุมชน มีทรรรถนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรู้ความสามารถ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่นคือ เป็นผู้มีความสามารถประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งในภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนได้ดี

2.3 ด้านบทบาทหน้าที่

ผู้บริหารโรงเรียน มีทรรรถนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาด้านบทบาทหน้าที่ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่น คือเป็นผู้ที่สนใจและรับรู้ความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของโรงเรียน รองลงมาได้แก่เป็นผู้ที่สนใจในการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ครูวิชาการมีทรรรถนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านบทบาทหน้าที่ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่นและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เป็นผู้ที่สนใจและรับรู้ความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของโรงเรียน รองลงมาได้แก่เป็นผู้ที่สนใจและมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความก้าวหน้าตามแผนของโรงเรียน

ผู้นำชุมชน มีทรรรถนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบทบาทหน้าที่ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะอื่นและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เป็นผู้สนใจและรับรู้ความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของโรงเรียน รองลงมาได้แก่ เป็นผู้สนใจและมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความก้าวหน้าตามแผนของโรงเรียน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพรรณนะของผู้บริหาร ครูวิชาการและผู้นำชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถและด้านบทบาทหน้าที่ มีดังนี้

3.1 ด้านความเป็นผู้นำ

ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน มีพรรณนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเป็นผู้นำ ค่าเฉลี่ยทุกคุณลักษณะและในแต่ละคุณลักษณะไม่แตกต่างกัน

3.2 ด้านความรู้ความสามารถ

ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน มีพรรณนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาด้านความรู้ความสามารถ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละคุณลักษณะพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 3 คุณลักษณะคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเลือกดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เป็นผู้มีความสามารถสร้างความเข้าใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้กับประชาชนในชุมชนและเป็นผู้มีความสามารถประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่น ทั้งในภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนได้ดี นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

3.3 ด้านบทบาทหน้าที่

ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน มีพรรณนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษา ด้านบทบาทหน้าที่ ค่าเฉลี่ยรวมทุกคุณลักษณะไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละคุณลักษณะพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 1 คุณลักษณะคือ เป็นผู้ที่สนใจและมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความก้าวหน้าของโรงเรียน นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพรรณนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ที่โรงเรียนขนาดต่างกัน

4.1 ด้านความเป็นผู้นำ

ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ มีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาด้านความรู้ความสามารถแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าแตกต่างกัน 1 คู่ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดเล็ก มีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเป็นผู้นำ แตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดกลาง

4.2 ด้านความรู้ความสามารถ

ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่มีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษา ด้าน

ความรู้ความสามารถ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบ รายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่าแตกต่างกัน 2 คู่ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดเล็กมีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถแตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาด กลาง ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดเล็กมีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาด้านความรู้ความสามารถ แตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียน ครู วิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดใหญ่

4.3 ด้านบทบาทหน้าที่

ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาด กลาง โรงเรียนขนาดใหญ่มีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษา ด้านบท บาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาชั้น พื้นฐานตามพรรณนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดพิจิตรใน 3 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถและด้านการแสดง บทบาทหน้าที่ มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนมีพรรณนะ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดเหมือนกัน 3 คุณ ลักษณะคือ เป็นบุคคลที่มีเหตุผล เป็นบุคคลที่มีความเสียสละและเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ นอกนั้นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนเห็นว่ กรรมการสถานศึกษาเป็นตัวแทนของชุมชนที่จะเข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ การจัดการ ศึกษาในโรงเรียนต้องมีคุณลักษณะสำคัญในด้านความเป็นผู้นำใน 3 คุณลักษณะคือ ความมีเหตุผล ความเสียสละและมีความรับผิดชอบ จากข้อค้นพบคุณลักษณะที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำ ชุมชนให้ความสำคัญสูงกว่าคุณลักษณะอื่นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 คุณลักษณะคือ เป็นบุคคลที่มี เหตุผล เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบและเป็นบุคคลที่มีความเสียสละ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร โรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนเห็นว่ โรงเรียนกำลังพัฒนาให้ก้าวสู่มาตรฐาน ดำเนินการตาม แนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม คิด ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมิน จัดการศึกษาในโรงเรียนให้เชื่อมโยงกับนอกโรงเรียน ปรับเปลี่ยน กระบวนการทำงาน กระจายอำนาจให้ชุมชน การทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือตัว แทนชุมชนที่เป็นกรรมการสถานศึกษา ต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่าง แท้จริง ยอมรับและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น คิดพิจารณาไตร่ตรองโดยอาศัยความเป็นเหตุ เป็นผล

2. ด้านความรู้ความสามารถทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนมีทรรศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะพัฒนาโรงเรียนไปสู่มาตรฐานได้นั้น จำเป็นต้องได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความสนใจในการพัฒนาการศึกษา การจัดการศึกษาในโรงเรียนประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนจึงมีความเห็นว่า กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและจากข้อค้นพบคุณลักษณะที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญสูงกว่าคุณลักษณะอื่นคือ การเป็นผู้มีความสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระแสการปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนต้องจัดการศึกษาอย่างน้อย 12 ปี ปรับปรุงสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานในทุกด้านและเป็นสถานศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จัดเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและจากหน้าที่ของกรรมการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2543 กำหนดให้กรรมการโรงเรียนมีหน้าที่กำหนดนโยบายแผนแม่บทโรงเรียนให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดได้ เพื่อจะทำให้ปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน จึงต้องการกรรมการสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะการเป็นผู้มีความสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดได้

3. ด้านบทบาทหน้าที่ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน มีทรรศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากเหมือนกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาในโรงเรียนจะต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษา จึงจะทำให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนประสบความสำเร็จ จากข้อค้นพบคุณลักษณะที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ให้ความสำคัญสูงกว่าคุณลักษณะอื่นคือ เป็นผู้สนใจรับรู้ความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ทุกฝ่ายต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน จึงต้องให้กรรมการสถานศึกษา เสียสละเวลาพอที่จะสนใจและรับรู้ความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของโรงเรียน พร้อมทั้งจะให้ข้อเสนอแนะร่วมคิดร่วมวางแผน

4. การเปรียบเทียบทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถและด้านบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนคิดตรงกัน ตรงกันถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นการตออย่างยิ่งในการจะกำหนดถึงคุณลักษณะของกรรมการได้อย่างชัดเจนและจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2543 รวมทั้งกระแสความเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

กระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งออกมาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป้าหมายในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนมีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกันจึงเป็นการค้นพบที่มีเหตุผลอย่างยิ่ง

5. การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพรรณนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

5.1 ด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาแตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ในโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพความพร้อมทางด้านทรัพยากรในการบริหารจัดการ ความเหลื่อมล้ำกันระหว่างขนาดโรงเรียนกับทรัพยากรสนับสนุน สภาพปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลางแตกต่างกัน นอกจากนี้ ข้อจำกัดของโรงเรียนขนาดเล็กในด้านบุคคล ผู้นำทางศาสนา และข้าราชการอื่นที่ไม่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติจะเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา จากสภาพและข้อจำกัดดังกล่าวเป็นอุปสรรคในการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการที่จะได้กรรมการสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะในด้านความเป็นผู้นำสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชนโรงเรียนขนาดกลาง

5.2 ด้านความรู้ความสามารถ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีพรรณนะต่อคุณลักษณะของกรรมการสถานศึกษาแตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพความจริง สภาพแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียนในด้านตัวบุคคลที่จะเป็นตัวแทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของโรงเรียนต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็กกระจายอยู่ในชนบทห่างไกลเป็นชุมชนเล็กๆ ตัวบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ติดภารกิจส่วนตัวไม่มีเวลาให้กับโรงเรียน จากปัญหาอุปสรรคข้อจำกัดดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก จึงมีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

5.3 ด้านบทบาทหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน โรงเรียนขนาดต่างกัน มีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2543 กำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษาไว้ชัดเจน บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ ตามสภาพและศักยภาพของโรงเรียน จากข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำและด้านความรู้ความสามารถ มากกว่าด้านบทบาทหน้าที่ ถ้าบุคคลที่เป็นตัวแทนของชุมชนที่เข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้มี

ความเป็นผู้นำ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ย่อมปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ดีด้วย ฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ จึงมีพรรณนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพรรณนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและผู้นำชุมชน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตรครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ในการสรรหาและพัฒนาบุคคลที่จะเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา ดังนี้

1. การกำหนดคุณลักษณะของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คุณลักษณะเด่นที่ควรใช้ในการคัดเลือกกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ

1.1 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ

1.1.1 เป็นบุคคลที่มีเหตุผล

1.1.2 เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

1.1.3 เป็นบุคคลที่มีความเสียสละ

1.2 คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ

1.2.1 เป็นผู้มีความสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดได้

1.3 คุณลักษณะด้านบทบาทหน้าที่

1.3.1 เป็นผู้ที่สนใจและรับรู้ความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของโรงเรียน

2. การเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ควรมีการจัดอบรม สัมมนาในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 เทคนิคการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 ทักษะด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย

2.1.3 ทักษะผู้นำ

2.1.4 การสร้างมนุษยสัมพันธ์

2.1.5 ทักษะการวิเคราะห์งาน

2.1.6 ทักษะกระบวนการในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์

2.1.7 ทักษะการรวบรวมข้อมูล

2.1.8 ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

2.1.9 การนำข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

2.1.10 ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาการศึกษาในพื้นที่

2.2 จัดทัศนศึกษาดูงานเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และสร้างวิสัยทัศน์ของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของทุกเขตพื้นที่การศึกษาในระดับจังหวัด
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้นำชุมชน ตามเขตพื้นที่การศึกษาในระดับจังหวัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University